

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

Навчальна програма
дисципліни
“СОЦІОЛОГІЧНИЙ ПРАКТИКУМ”
(для бакалаврів)

МАУП

Київ
ДП «Видавничий дім «Персонал»
2009

Підготовлено доцентом кафедри соціології *А. О. Петренко-Лисак*

Затверджено на засіданні кафедри соціології (протокол № 10 від 05.06.08)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Петренко-Лисак А. О. Навчальна програма дисципліни “Соціологічний практикум” (для бакалаврів). — К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2009. — 19 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, тематичний план дисципліни, зміст дисципліни “Соціологічний практикум”, теми контрольних робіт, вказівки до виконання контрольної роботи, питання для самоконтролю, а також список літератури.

- © Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2009
- © ДП «Видавничий дім «Персонал», 2009

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальну програму з курсу “Соціологічний практикум” складено на основі теорії та практики впровадження сучасних технологій прикладної соціології. В Україні нагромаджено певний досвід проведення соціологічних досліджень і використання сучасних методів отримання, обробки та аналізу соціологічної інформації. Однак є нагальна потреба підвищувати рівень підготовки спеціалістів саме з проблем сучасних методів соціології.

Навчальна програма призначена для підготовки соціологів з метою навчити їх основам прикладної соціології, а саме — засвоїти комплекс конкретних сучасних методів професійної діяльності соціолога, опрацювання та засвоєння сучасних методів збору та обробки соціологічної інформації, відпрацювання професійних прийомів, навичок, умінь, застосування інструментарію та інших засобів соціологічної діяльності.

Теоретико-методологічно курс пов’язаний з дисциплінами “Методологія та методи соціологічних досліджень”, “Методи збору соціологічної інформації”, “Соціологічний аналіз документів”, “Організація та методи вибіркового дослідження”, “Технологія соціальних досліджень”, “Організація роботи соціологічних служб”.

У ході вивчення дисципліни “Соціологічний практикум” студенти:

- оволодівають навичками розробки програми соціологічного дослідження: формулюванням проблеми, визначенням об’єкта, предмета та цілі дослідження;
- вчать висувати гіпотези, аналізувати основні поняття дослідження;
- знайомляться з вимірюванням та вибіркоким методом у соціології.
- вивчають основні принципи організації соціологічного дослідження.

У результаті вивчення дисципліни студент повинен *знати*:

- основи моделі, методи прикладної соціології, її методологічні засади;
- форми організації та проведення соціологічних досліджень;
- сутність та оптимальне використання соціологічних методів і прийомів;

- етико-професійні засади та принципи взаємодії в соціологічних дослідженнях;

вміти:

- застосовувати методи збору та обробки соціологічної інформації;
- створювати банк даних та здійснювати його обробку;
- здійснювати аналіз, узагальнення, робити висновки та готувати рекомендації;
- виявляти етико-професійні прикмети практичного соціолога;
- здійснювати презентацію соціологічної інформації;
- аргументовано доводити результати дослідження.

З курсу студенти складають *залік*.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
дисципліни
“СОЦІОЛОГІЧНИЙ ПРАКТИКУМ”

№ пор.	Назва змістового модуля і теми	Кількість годин	
		Лекційні (аудиторні) заняття	Семінарсько-практичні заняття
1	2	3	4
1	Змістовий модуль I. Сучасні методи соціологічних досліджень Методологічні засади практичної соціології	4	
2	Змістовий модуль II. Основні дослідницькі методи соціології Метод опитування		12
3	Метод спостереження		8
4	Методи аналізу документів		8
5	Змістовий модуль III. Звіт та презентація результатів соціологічного дослідження Обробка інформації в соціологічних дослідженнях		2

1	2	3	4
6	Звіт та надання рекомендацій за результатами дослідження		2
7	Мультимедійні презентації в соціології		2
	Залік:	2	
Разом годин: 60			

ЗМІСТ
дисципліни
“СОЦІОЛОГІЧНИЙ ПРАКТИКУМ”

Змістовий модуль I. Сучасні методи соціологічних досліджень

Тема 1. Методологічні засади практичної соціології

Дослідження соціальних явищ як проблема практичної соціології. Сутність та складові методології прикладної соціології. Особливості організації прикладного дослідження в сучасних умовах. Специфіка програми і організації прикладного дослідження. Нормативний підхід до планування і організації. Особливості методології якісного дослідження. Гуманізація сучасної соціології. Теоретичні джерела якісних методів (суб'єктивна соціологія М. Вебера, мікросоціологія Г. Зімеля, символічний інтеракціонізм Дж. Міда, Ю. Хабермаса, Х. Блюмера, феноменологічна традиція П. Бергера, Т. Лукмана, етно-методологія Г. Гарфінкеля). Проблеми стратегій у якісній та кількісній методології.

Постановка проблеми та завдань соціологічного дослідження. Вибір проблеми дослідження. Розгляд проблеми в комплексному підході. Визначення об'єкта, предмета дослідження. Постановка мети та завдань дослідження. Гіпотеза як основний методологічний інструмент соціологічного дослідження. Процедури висування та обговорення гіпотез дослідження. Формулювання та уточнення наукових припущень у дослідженні. Поняття та категорії конкретного соціологічного дослідження. Характеристика методів дослідження. Вибір методів, інструментарію в дослідженні. Складення логічної програми дослідження.

Види якісних досліджень і загальний порядок дій дослідника. Різновиди якісних досліджень. Тактики якісного аналізу. Логіка дій дослідника. Зміст і послідовність операцій у кількісному і якісному дослідженнях. Оцінка структурних та змістовних характеристик. Розробка моделі моніторингу дослідження.

Забезпечення надійності та достовірності даних. Проблема надійності та точності. Вимірювання. Проблема точності і надійності. Класичні прийоми підвищення надійності результатів. Вибірка в соціологічному дослідженні.

Сутність вибіркового опитування. Поняття про генеральну сукупність. Вибірковий метод. Основні види вибірок. Вибіркова сукупність. Принципи формування вибірки. Основні категорії. Репрезентативність, валідність. Дисперсія. Основні етапи та процедури побудови вибірки. Відомі дослідження вибіркової сукупності. Проблеми ефективності вибіркового методу в різних соціальних дослідженнях. Сучасні способи вирішення проблеми достовірності. Прийоми якісно-кількісного аналізу документів. Коригування та обробка питань. Надійність в обгрунтованні статистичної інформації. Соціальне — психологічний ефект достовірної соціологічної інформації. Поняття надійності та достовірності інформації в соціологічних дослідженнях. Шляхи підвищення надійності та достовірності.

Методи активізації роботи соціолога. Визначення особистих цілей та завдань соціолога. Уточнення категорії. Формулювання проблеми в дослідницькій групі. Комплексний розгляд проблеми. Застосування методів активізації роботи практичного соціолога. Методи дискусії, брейн-стормінгу, фокус-групи. Психологічні основи в процедурі опитувань. Особливості психологічної складової в опитуванні. Специфіка взаємодії при опитуваннях. Забезпечення відповідальних стосунків в інтерв'юванні. Етико-професійні принципи і правила поведінки інтерв'юера. Прийоми, що використовують для стимулювання відповідей респондентом. Досвід психологічного забезпечення в класичних дослідженнях.

Література [2; 10; 14; 16; 18–21; 23; 25; 28; 32; 33–36]

Змістовий модуль II. Основні дослідницькі методи соціології

Тема 2. Метод опитування

Опитування та методика його проведення. Суть методу опитування. Види опитування. Основні протиріччя в опитуванні. Анкетування, інтерв'ю. Розгляд технології та складових. Предметна сфера опитування. Основні методи опитування за характером взаємодії. Опитування за ступенем охоплення сукупності: суцільне та вибіркоче. Опитування за частотою проведення: одноразове та лонгітюдне. Панельне дослідження. Опитування за способом комунікації. Опитування експертів у фокус-групах. Інформативне значення дискусії, брейн-шторму, дебатів тощо. Реалізація замислу дослідження у польових умовах. Виокремлення проблеми і підготовка до поля. Метод “снігової грудки”. Польовий етап дослідження. Позиція дослідника при якісному підході. Основні правила дії інтерв'юера. Зберігання польової інформації. Описування даних і перевірка надійності. Структурування тексту. Основні вимоги до якісного опитування. Методика проведення опитування в різних соціальних ситуаціях. Складання документальної бази, сітки графіка роботи. Вибір моделей обробки даних. Процедури розробки програми соціологічного дослідження за етапами. Організація проведення опитування. Найвідоміші дослідження.

Проектування опитувального документа. Розробка інструментарію збору соціальної інформації. Класичні норми розробки інструментарію. Робочий план опитування. Розробка плану збору та опрацювання отриманих результатів. Приклади анкет, бланків інтерв'ю та запису. Поняття про семантичні конструкти та графічний дизайн опитувального документа. Структура опитувального документа. Принципи створення інформаційних блоків. Принцип достатньої та необхідної кількості смислових одиниць в анкеті, інтерв'ю. Формулювання питань підвищеної складності. Психологічний аспект питань. Принцип ступеневого нарощування складності смислових конструктів запитань. Психологічні характеристики сприйняття соціолога. Методика формулювання питань. Основні етапи роботи над опитувальником. Типи питань за змістом. Правила складання опитувальника. Приклади формулювання запитань. Аналіз. Відкриті та закриті запитання. Дихотомічні запитання. Запитання з множиною.

Вимоги щодо дотримання процедури створення опитувальника. Труднощі сприйняття анкет. Розробка бланку інтерв'ю.

Особливості методу поштового та телефонного опитування. Телефонне опитування. Основні переваги і недоліки. Програма та інструментарій телефонного опитування. Особливості проектування опитувального листа. Вимоги. Особливості методу поштового опитування. Поштове опитування. Основні переваги та недоліки. Програма та інструментарій поштового опитування. Особливості проектування опитувального листа. Вимоги до послідовності питань в опитувальному листі, достовірність даних телефонного та поштового опитування. Проблема репрезентативності вибірки. Процедура телефонного інтерв'ю. Прийоми стимулювання опитування, відповідей респондентів при телефонному опитуванні. Засоби підвищення повернення анкет у поштовому опитуванні. Надійність і достовірність даних, отриманих при телефонному та поштовому опитуванні. Традиційні прийоми підвищення надійності результатів опитування.

Література [2; 5; 6; 8–12; 14; 16; 18; 19; 22; 28; 32; 36]

Тема 3. Метод спостереження

Основні поняття спостереження. Значення спостереження при соціологічних дослідженнях. Методологічні принципи застосування спостереження. Види спостереження. Мета спостереження. Місце спостереження серед інших методів збору даних. Просте спостереження. Структуроване спостереження. Суть прямого, опосередкованого, включеного спостереження. Розробка програми спостереження. Класифікація одиниць спостереження. Етапи спостереження. Види способів реєстрації статистичної інформації. Логіка та структурування основних одиниць спостереження. Емпірична інтерпретація та теоретичне осмислення. Помилки, проблеми, труднощі в розробці програм спостереження. Роль принципу анонімності в забезпеченні достовірності інформації. Візуальне та слухове сприйняття. Особливості, переваги і недоліки спостереження. Шляхи підвищення надійності даних спостереження.

Проектування програми спостереження. Вибір ознак та одиниць спостереження. Умови здійснення спостереження. Ситуації спостереження. Класифікація ознак ситуації. Принцип відокремленості ситуації та умов спостереження. Вибір одиниць спостереження. Стандартизація категорій в методі спостереження. Розробка робочих

матеріалів спостереження. Поняття про інструментарій у спостереженні. Принципи розробки інструментарію. Картка спостереження. Протокол спостереження. Щоденник спостереження. Поняття про фіксовані одиниці.

Підготовка спостерігачів у соціологічному дослідженні методом спостереження. Поняття про пілотажне спостереження. Етико-професійні якості спостерігача. Розробка інструкції для спостерігачів. Фіксування супутніх чинників спостереження, аналіз і реєстрація даних. Фіксація супутніх факторів, характеристик, умов спостереження. Проведення аналізу і реєстрації даних у щоденниках, протоколах, картках за програмою спостереження. Обробка даних спостереження. Перелік поширених прорахунків застосування метод-спостереження. Статистична обробка даних. Перший етап підготовки до обробки, вибірки, кодування.

Література [1–5; 10; 11; 14; 18; 19; 22; 23; 32; 35]

Тема 4. Методи аналізу документів

Загальна характеристика поняття “аналіз документів”. Значення документів у соціології. Використання документів для підготовки. Документи офіційні та неофіційні. Види документів за формою викладення. Складання письмових документів, інформаційні, регулятивні, освітні документи. Поняття про первинну та вторинну інформацію. Традиційні методи аналізу документів. Методи аналізу документів: загальні, спеціальні. Класифікація документів за формою викладення (цифрові — вербальні); за значущістю (офіційні — неофіційні), за способом фіксації (письмові, статистичні, фонетичні). Соціологічні документи (літературні; документи установ, підприємств, організацій; наукові, літературні, політичні; архіви; науково-технічна інформація). Основні приклади аналізу документів.

Основні категорії аналізу документів. Категорії аналізу. Відповідність вимогам надійності. Способи підвищення ступеня надійності: вичерпне визначення. Поняття про припустимий рівень надійності. Співвідношення необхідності та значущості. Одиниці аналізу (“одиниці спостереження”). Класифікація одиниць різного рівня. Класифікація одиниць аналізу за ознаками: мовні — тематичні, об’єктивні — необ’єктивна комунікація. Одиниці аналізу: слово, словосполучення, повідомлення, судження.

Визначення одиниць рахунку (система рахунку “час — простір”). Поняття про появу ознак у тексті, частота появи одиниць рахунку.

Поняття формалізованого аналізу документів. Сутність контент-аналізу документів. Прийоми контент-аналізу. Визначення кількісних, статистичних повідомлень. Загальні принципи обґрунтування контент-аналізу. Розробка методики контент-аналізу. Нормативні показники. Показники якісного контент-аналізу. Класифікатор контент-аналізу. Ознаки текстової інформації. Метод відокремлення та реєстрації ознак текстової інформації. Етапи проектування класифікатора (формування завдань і проектування класифікатора; побудова категорій аналізу; термінологічне уточнення категорій аналізу в мові тексту). Прийоми фіксації, встановлення одиниць рахунку. Принципи побудови схеми категорій аналізу та одиниць рахунку; проектування бланків аналізу; апробація бланків; затвердження проектів. Правила розмноження. Постановка завдань та доведення інструкцій. Приклади помилок у контент-аналізі. Проблема понять та смислів одиниць текстової інформації.

Обробка та аналіз соціологічних документів. Види фіксування інформаційних одиниць. Класифікатор, протокол підсумків (бланк контент-аналізу), реєстраційна картка, кодувальна матриця, інструкція реєстратора, каталог проаналізованих документів. Вимоги до бланка контент-аналізу (елементи зовнішнього аналізу, загальна характеристика змісту). Правила процедури реєстрації. Оцінка ефективності. Інструкція кодувальнику. Орієнтовна структура бланка контент-аналізу газети. Допоміжна картка аналізу документів. Шифрувальний листок. Помилки при використанні методу. Завершення побудови вибірки складанням списку документів. Розподіл за часовими інтервалами і видами документів.

Література [2–5; 7; 10; 14; 19; 22; 23; 28; 32]

Змістовий модуль III. Звіт та презентація результатів соціологічного дослідження

Тема 5. Обробка інформації в соціологічних дослідженнях

Групування і емпірична типологізація. Теоретична типологізація та її перевірка в емпіричному аналізі. Пошук взаємозв'язків між змінними. Соціальний експеримент як метод перевірки наукової гіпотези. Аналіз даних повторних і порівняльних досліджень. Послідовність

дій при аналізі даних. "Жорсткий" аналіз емпіричних даних за В. А. Ядовим. Підготовка зібраної інформації до обробки. Перевірка інструментарію дослідження на точність і повноту. Занесення даних у таблиці та створення банку даних. Узагальнення отриманих даних. Способи обробки соціологічної інформації. Ручна та комп'ютерна обробка. Використання математичного апарату для обробки інформації. Таблиці одномірного та двомірного розподілу. Стадії аналізу та інтерпретації даних. Типові помилки і труднощі якісного аналізу.

Оптимізація методик обробки соціальних досліджень. Проблема вибору методик обробки соціологічної інформації. Основні критерії оптимізації обробки даних. Поняття про системні класифікації. Критерії практичної ефективності обробки бази даних. Методи обробки. Групування за кластерами. Метод кореляційних зв'язків. Експертні оцінки в соціологічній інформації.

Література [2; 9; 12; 24; 26; 28; 30]

Тема 6. Звіт та надання рекомендацій за результатами дослідження

Складання звіту за результатами дослідження. Зміст звіту. Структура звіту. Додаток до звіту. Аналітична довідка. Розробка рекомендацій за темою дослідження. Використання Microsoft Excel в соціологічному моделюванні та прогнозуванні.

Література [2; 4; 9; 10; 12; 14; 16; 18; 19; 21; 26; 30; 32; 37]

Тема 7. Мультимедійні презентації в соціології

Систематизація соціологічних даних у таблиці MS Excel. Розподіл бази даних. Сортування даних для таблиці. Побудова засобами *Майстра діаграм*. Види візуальних зображень у *Майстрі діаграм*. Основи дизайну для презентації соціологічних досліджень. Принципи та моделі дизайну. Презентаційні можливості програм OCA та SPSS.

Мультимедійні засоби в презентації соціологічної інформації. Моделі авторської презентації. Перспективи анімації в соціології.

Література [2; 18; 24; 26; 30]

ТЕМИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

1. Особливості організації прикладного дослідження до сучасних умов.

2. Теоретичні джерела якісних методів.
3. Логіка дій дослідника-соціолога.
4. Вибірка в соціологічному дослідженні.
5. Соціальне — психологічний ефект достовірної соціологічної інформації.
6. Методи активізації роботи соціолога.
7. Гіпотеза як основний методологічний інструмент соціологічного дослідження.
8. Психологічні основи в процедурі опитувань.
9. Етико-професійні принципи і правила поведінки інтерв'юера.
10. Метод опитування.
11. Панельне дослідження.
12. Розробка інструментарію збору соціальної інформації.
13. Психологічні характеристики сприйняття соціолога.
14. Методика проведення опитування в різних соціальних ситуаціях.
15. Організація проведення опитування.
16. Телефонне опитування.
17. Поштове опитування.
18. Метод спостереження.
19. Підготовка спостерігачів у соціологічному дослідженні.
20. Методи аналізу документів.
21. Соціологічні документи.
22. Метод контент-аналізу.
23. Види фіксування інформаційних одиниць.
24. Обробка інформації в соціологічних дослідженнях.
25. Аналіз емпіричних даних за В. А. Ядовим.
26. Оптимізація методик обробки соціальних досліджень.
27. Експертні оцінки в соціологічній інформації.
28. Microsoft Excel у соціологічному моделюванні та прогнозуванні.
29. Складання звіту за результатами дослідження.
30. Мультимедійні презентації в соціології.

ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Основою оволодіння матеріалом курсу є систематична, активна та самостійна робота студентів у вивченні навчальної, наукової, спеціальної літератури, розв'язанні ситуаційних завдань та задач із

навчальних тем дисципліни, написанні доповідей і наукових повідомлень, виконанні контрольних робіт. Засвоєння матеріалу сприятиме розвитку індивідуальних умінь і здібностей слухачів у роботі з першоджерелами та підручниками.

Вибираючи тему контрольної роботи, студент на власний розсуд опрацює одну або три із запропонованих у переліку тем, які викликали б інтерес або були пов'язані із практичною діяльністю, а також сприяли максимальному застосуванню знань і набуттю практичного досвіду. Одна тема розробляється в разі значного обсягу виявленого матеріалу, три теми — в разі обмежених обсягів матеріалів з кожної окремої теми.

При підготовці відповідей на питання контрольної роботи студент повинен ознайомитись з навчальними посібниками, переліченими в списку літератури, а також самостійно зайнятися пошуком літератури з відповідного питання. Необхідно знайти глави чи розділи, які містять матеріал з конкретного питання, та ретельно вивчити (прочитати, зрозуміти, законспектувати) його.

У контрольній роботі потрібно концентровано викласти основний зміст відповідей на поставлені питання, по кожному з них необхідно зробити стислий висновок.

Для підготовки відповідей потрібно вивчити не тільки навчальну літературу, а й першоджерела — твори соціологів, їх варто не лише прочитати, головне зрозуміти основні ідеї. Адже підготовка контрольної роботи — це не тільки конспектування навчальної літератури, а й творчий процес. Саме тому відповіді на питання повинні бути досить повними, самостійними, відображати рівень загальної культури та спеціальних знань студентів.

Обсяг контрольної роботи — 8–12 сторінок друкованого тексту, двічі більше — рукописного. На початку роботи потрібно вказати тему або теми роботи та викласти план роботи, який відбиватиме її структуру (чіткий порядок побудови тексту, зв'язок між окремими частинами). *Структура контрольної роботи* має бути такою: титульний лист (назва навчального закладу, факультет; дисципліна, з якої виконується робота; варіант контрольнього завдання; прізвище, ім'я та по батькові студента, який виконав контрольну роботу; прізвище, ім'я та по батькові викладача, який має перевірити контрольну роботу; місто та рік виконання роботи); план роботи; вступ (де викладається актуальність та основні положення теми або тем, об'єкт та предмет аналізу); основна частина (основний зміст розглянутих пи-

тань); висновки; список використаної літератури (потрібно вказати використані навчальні посібники та додаткову літературу).

Особливу увагу слід приділити оформленню контрольної роботи. Вона повинна бути виконана охайно, ретельно. Кожна відповідь розпочинається з назви питання, закінчується коротеньким висновком. Кожен розділ починається з нової сторінки. Всі сторінки мають бути пронумеровані (крім першої — титульної) відповідно до плану роботи.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Дослідження соціальних явищ як проблема практичної соціології.
2. Сутність та складові методології прикладної соціології.
3. Особливості організації прикладного дослідження за сучасних умов.
4. Специфіка програми і організації прикладного дослідження.
5. Вибір проблеми дослідження.
6. Визначення об'єкта, предмета дослідження. Постановка мети та завдань дослідження.
7. Гіпотеза як основний методологічний інструмент соціологічного дослідження.
8. Поняття та категорії конкретного соціологічного дослідження.
9. Характеристика методів дослідження. Вибір методів, інструментарію в дослідженні.
10. Види якісних досліджень і загальний порядок дій дослідника.
11. Зміст і послідовність операцій у кількісному і якісному дослідженнях.
12. Забезпечення надійності та достовірності даних.
13. Сутність вибіркового опитування.
14. Поняття про генеральну сукупність.
15. Вибірковий метод. Основні види вибірок. Вибіркова сукупність. Принципи формування вибірки.
16. Методи активізації роботи соціолога.
17. Опитування та методика його проведення.
18. Суть методу опитування. Види опитування. Предметна сфера опитування.
19. Проектування опитувального документа.
20. Особливості методу поштового та телефонного опитування.

21. Метод спостереження. Значення спостереження при соціологічних дослідженнях.
22. Методологічні принципи застосування спостереження. Види спостереження.
23. Проектування програми спостереження.
24. Підготовка спостерігачів у методі спостереження.
25. Методи аналізу документів.
26. Значення документів у соціології.
27. Категорії аналізу документів.
28. Одиниці аналізу (“одиниці спостереження”).
29. Визначення одиниць рахунку (система рахунку “час — простір”).
30. Контент-аналіз документів.
31. Розробка методики контент-аналізу.
32. Приклади помилок у контент-аналізі.
33. Обробка та аналіз соціологічних документів.
34. Види фіксування інформаційних одиниць.
35. Обробка інформації в соціологічних дослідженнях.
36. Групування і емпірична типологізація.
37. Пошук взаємозв'язків між перемінними.
38. Соціальний експеримент як метод перевірки наукової гіпотези.
39. Аналіз даних повторних і порівняльних досліджень.
40. Підготовка зібраної інформації до обробки.
41. Перевірка інструментарію дослідження на точність і повноту.
42. Занесення даних у таблиці та створення банку даних. Узагальнення отриманих даних.
43. Способи обробки соціологічної інформації. Ручна та комп'ютерна обробка.
44. Використання математичного апарату для обробки інформації.
45. Таблиці одномірного та двомірного розподілу.
46. Стадії аналізу та інтерпретації даних.
47. Типові помилки і труднощі якісного аналізу.
48. Проблема вибору методик обробки соціологічної інформації.
49. Складання звіту за результатами дослідження. Зміст звіту. Структура звіту. Додаток до звіту. Аналітична довідка.
50. Розробка рекомендацій за темою дослідження.
51. Використання Microsoft Excel у соціологічному моделюванні та прогнозуванні.

52. Мультимедійні презентації в соціології.
53. Систематизація соціологічних даних у таблиці MS Excel.
54. Розподіл бази даних. Сортування даних для таблиці.
55. Основи дизайну для презентації соціологічних досліджень.
56. Принципи та моделі дизайну.
57. Презентаційні можливості програм OCA та SPSS.
58. Мультимедійні засоби в презентації соціологічної інформації.
59. Моделі авторської презентації.
60. Перспективи анімації в соціології.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. Айвазян С. Л., Староверов О. В. Классификация многомерных наблюдений. — М., 1994. — 183 с.
2. Гордяненко В. Г. Социологический практикум. — К., 1999. — 254 с.
3. Добренков В. И., Кравченко А. И. Методы социологического исследования. — М.: ИНФРА-М, 2004. — 768 с.
4. Как провести социологическое исследование. — М.: Политиздат, 1990. — 354 с.
5. Методы сбора информации в социологических исследованиях. — Кн. 2: Организационно-методологические проблемы опроса. Анализ документов. Наблюдение. Эксперимент / Отв. ред. В. Г. Андреенков, О. М. Маслов. — М.: Наука, 1990. — 272 с.
6. Методы сбора информации в социологических исследованиях — Кн. 1: Социологический опрос. — М.: Наука, 1990. — 225 с.
7. Молчанов В. И. Анализ документов, подлежащих статистической обработке / Социальные исследования. — Вып. 7. — М.: Наука, 1991. — С. 216–223.
8. Ноэль Э. Массовые опросы. Введение в методику демокопии. — М.: Ава-Эстра, 1993. — 272 с.
9. Панина Н. Технология социологического исследования. — К.: Ин-т социологии НАН Украины, 1998. — 276 с.
10. Практическое пособие для социолога. — М., 1991. — 410 с.
11. Пэнто Р., Гравитц М. Методы социальных наук. — М.: Прогресс, 1972. — 607 с.
12. Панина Н. В. Технологія соціологічного дослідження: Навч. посіб. — К.: Наук. думка, 1996. — 232 с.

13. *Петров Е. П.* Метод наблюдения в социологических исследованиях // Социол. исслед. — 1995. — № 2. — С. 12–36.
14. *Рабочая книга социолога.* — М.: Наука, 1983. — С. 276–293.
15. *Рячских И. А.* Опыт использования включенного наблюдения для изучения жизни производственного коллектива // Социол. исслед. — 1995. — № 3. — С. 16–27.
16. *Ядов В. А.* Социологическое исследование: Методология, программа, методы. — Самара, 1995. — 331 с.
17. *Ядов В. А.* Стратегия и методы качественного анализа данных // Социология. — 1991. — № 1. — С. 14–31.
18. *Ядов В. А.* Стратегия социологического исследования. Описание, объяснение, понимание социальной реальности. — М., 1998. — 596 с.

Додаткова

19. *Аберкромби П., Хилл С., Тернер Б. С.* Социологический словарь: Пер. с англ. — 2-е изд., перераб. и доп. — М.: Экономика, 2004. — 620 с.
20. *Беляева Л. А.* Эмпирическая социология в России и Восточной Европе: Учеб. пособие. — М., 2004. — 408 с.
21. *Буданцев Ю. П.* Программа и этапы эмпирического социологического исследования / Социология: Учеб. пособие. — М.: Знание, 1995. — С. 218–286.
22. *Воронов Ю. П.* Методы сбора информации в социологическом исследовании. — М.: Статистика, 1974. — 158 с.
23. *Гречихин В. Г.* Лекции по методике и технике социологических исследований: Учеб. пособие. — М.: Изд-во МГУ, 1988. — С. 108–120.
24. *Гаврилова В. А., Хорошевский В. Ф.* Базы данных интеллектуальных систем. — СПб.: Питер, 2001. — 384 с.
25. *Давыдов А. А.* Системный подход в социологии. Законы социальных систем. — М., 2004. — 256 с.
26. *Додж М., Кината К., Стинсон К.* Эффективная работа с Excel 7.0: Пер. с англ. — СПб.: Питер, 1996. — 1031 с.
27. *Дружинин И. К.* Выборочное наблюдение и эксперимент. — М., 1977. — 122 с.
28. *Здравомыслов А. Г.* Методология и процедура социологических исследований. — М.: Мысль, 1969. — 206 с.

29. *Кочюнас Р.* Основы психологического консультирования: Пер. с лит. — М.: Академ. проект, 1999. — 20 с.
30. *Колберг К.* Бизнес — анализ с помощью Microsoft Excel: Пер. с англ. — 2-е изд. — М.: Вильямс, 2002. — 500 с.
31. *Социология: Словарь-справочник: В 4 т. — Т. 4 / Под ред. Г. В. Осипова.* — М.: Наука, 1991. — С. 128–184.
32. *Лукашевич Н. П., Туленков Н. В.* Социология. — К.: МАУП, 2002. — С. 228–269.
33. *Лукашевич М. П., Туленков М. В.* Спеціальні та галузеві соціології. — К.: МАУП, 2004. — С. 430–463.
34. *Соціологія: Посібник / За ред. В. Г. Городяненка.* — К.: Академія, 1999. — С. 316–321.
35. *Чурилов Н. Н.* Проектирование выборочного социологического исследования: некоторые методол. и метод. пробл. — К.: Наук. думка, 1986. — 183 с.
36. *Эддоус М., Стэнсфилд Р.* Методы принятия решений: Пер. с англ. — М.: Аудит, 1997. — 590 с.

МАУП

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	3
Тематичний план дисципліни “Соціологічний практикум”	4
Зміст дисципліни “Соціологічний практикум”	5
Теми контрольних робіт	11
Вказівки до виконання контрольної роботи	12
Питання для самоконтролю.....	14
Список літератури.....	16

Відповідальний за випуск *А. Д. Вегеренко*
Редактор *О. М. Коваленко*
Комп’ютерне верстання *О. А. Варваріна*

Зам. № ВКЦ-4199

Формат 60 84/16. Папір офсетний. Друк офсетний.
Тираж 50 пр.

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП

ДП «Видавничий дім «Персонал»
03039 Київ-39, просп. Червонозоряний, 119, літ. XX

*Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб’єктів видавничої справи ДК № 3262 від 26.08.2008*